ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Τίτλος μαθήματος: **Γυναίκα και Κινηματογράφος**
Τμήμα: Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού
Διδάσκουσα: **Ειρήνη Σταματοπούλου**
Ακαδημαϊκό έτος: 2005-2006 (Ε΄ εξάμηνο)

Οι ανθρωπιστικές σπουδές έχουν παραδοσιακά εστιάσει το ενδιαφέρον τους σε ερωτήματα σχετικά με τον τρόπο κατά τον οποίο τα «σημεία», αναγόμενα συχνά σε δομές, καταφέρνουν να επικοινωνούν σημασίες. Από τη στιγμή κατά την οποία η τέχνη αποτελεί μια σκόπιμη κατασκευή, αποκτά κεντρική σημασία το ερώτημα τι είδους σημεία χρησιμοποιούνται κάθε φορά κατά τη διαδικασία αυτή, και με ποιον τρόπο καταλήγουν να δομηθούν σε έννοιες. Γενικά, υπάρχουν δύο επίπεδα στα οποία εντοπίζεται η δημιουργία σημασίας: το ένα περιγράφεται ως η μεταφορική αποκαλυπτική ανάγνωση του ενυπάρχοντος περιεχομένου και ύφους της φιλμικής – εν προκειμένω – κατασκευής, το δεύτερο ως το σύνολο των δομημένων αποτελεσμάτων που παράγονται από την αλληλεπίδραση διαφόρων αισθητικών, σημειωτικών και σημαντικών (σημασιακών) συνιστωσών που λειτουργούν κατά τη φιλμική διαδικασία. Το δεύτερο αναλυτικό επίπεδο δεν θέτει το ερώτημα του «ποια είναι η σημασία της ταινίας», αλλά του «με ποιους τρόπους παράγεται αυτή η σημασία».

Ξεκινώντας από την παραδοχή ότι το είδωλο της γυναίκας στον κινηματογράφο δεν αποτελεί ποτέ την αναπαραγωγή του πραγματικού αλλά εντάσσεται κι αυτό στον χώρο του «φαντασιακού σημαίνοντος», θα επιχειρήσουμε να μελετήσουμε το θέμα της γυναικείας αναπαράστασης στον κινηματογράφο, όπως αυτό προσεγγίστηκε κυρίως από εκείνη τη θεωρητική σκοπιά που ονομάστηκε νεο-μαρξιστική φεμινιστική κριτική. Περνώντας από τους χώρους της κοινωνιολογίας, της σημειωτικής, της ψυχανάλυσης και του δομισμού – και παρακολουθώντας τη σκέψη των Lacan, Althusser, Barthes, Foucault κ.α. – η αποκαλούμενη τελικά «μετα-στρουκτουραλιστική» σκέψη παρουσιάζει μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα διαδρομή μέσα στον χώρο που μας απασχολεί εδώ, με κεντρικούς τους δύο άξονες μελέτης της γυναικείας κινηματογραφικής αναπαράστασης, λίγο ως πολύ ανάλογους με τα δύο αναλυτικά επίπεδα που θίξαμε παραπάνω, εκείνον που επικεντρώνεται στην επισκόπηση των γυναικείων προτύπων σε μεγάλες συνεκτικές κινηματογραφίες – όπως το Χόλιγουντ – και εκείνον που με αφετηρία φροϋδικές και λακανικές κυρίως συλλήψεις – όπως η θεωρία των «τριών βλεμμάτων» της Laura Mulvey – χρησιμοποιεί ως κύριο εργαλείο του ψυχαναλυτικές και ψυχο-αντιληπτικές προσεγγίσεις.

Η κατά το δυνατόν διαυγέστερη επισκόπηση των ζητημάτων αυτών επιχειρείται να πραγματοποιηθεί μέσω της δημιουργικής ανάγνωσης και μεθοδολογικής παρακολούθησης των σημαντικότερων κειμένων σε συνδυασμό με την προβολή ενδεικτικών κατά περίπτωση ταινιών και αποσπασμάτων.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

HASKELL, Molly, *From Reverence to Rape: The Treatment of Women in the Movies*, Chicago: The Univ. of Chicago Press, 1974.
KAPLAN, Ann E. (ed.), *Feminism and Film*, New York: Oxford Univ. Press, 2000.
---------- *Women in Film Noir*, London: British Film Institute, 1998 (revised).
---------- *Psycoanalysis and Cinema*, London: Routledge, 1990.
KUHN, Annette, *Women's Pictures. Feminism and Cinema*, London: Routledge and Kegan Paul, 1982.
LEBEAU, Vicky, *Lost Angels. Psycoanalysis and Cinema*, London: Routledge.
MITCHELL, Juliet, *Psycoanalysis and Feminism*, New York: Random House, 1974.
MULVEY, Laura, *Οπτικές και άλλες απολαύσεις*, μτφρ. Μ. Κουλεντιανού, Αθήνα: Παπαζήσης.
ΚΟΛΟΒΟΣ, Νίκος, *Η Γυναίκα στον Κινηματογράφο*, Αθήνα: Αιγόκερως, 1989.

Πρόγραμμα μαθημάτων

1η εβδ.: Εισαγωγή. 20's, 30's.
2η εβδ.: Μελόδραμα, Γυναικεία ταινία.
3η εβδ.: 40's, Film noir, *Double indemnity* (*Με διπλή ταυτότητα*).
4η εβδ.: Συζήτηση για noir, *Adam's rib* (*Από το πλευρό του Αδάμ*).
5η εβδ.: 50's, Ευρωπαίοι σκηνοθέτες (*Jules et Jim, Με κομμένη την ανάσα*, *Περιφρόνηση, Περιπέτεια, 81/2, Κραυγές και ψίθυροι*).
6η εβδ.: 60's, Buddy films (ταινίες ανδρικής φιλίας – *Ο καουμπόυ του μεσονυχτίου, Το σκιάχτρο*).
7η εβδ.: 70's και πέρα, νέο-noir (*Ο Ρωμαίος αιμορραγεί*).
8η εβδ.: Εισαγωγή στην ψυχαναλυτική προσέγγιση, L. Mulvey, (*Γαλάζιος άγγελος*).
9η εβδ.: *Σιωπηλός Μάρτυς*.
10η εβδ.: Συζήτηση για την κινηματογραφική αλληγορία της θεαματικότητας, (*Vertigo*).
11η εβδ.: Western, *High noon* (*Το τρένο θα σφυρίξει τρεις φορές*).
12η εβδ.: *Duel in the sun* (*Μονομαχία στον ήλιο*), Συζήτηση για western.
13η εβδ.: Σύνοψη.